

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Egyházmegyei takarékpénztár r. t.

Soraimmal nem akarok egyebet, mint felhívni egyházmegyénk fináncapacitását „egy egyházmegyei takarékpénztár r. t.” alakítására.

Furesán hangzik kissé s még sem. — Furesán csak annyiban hangzik, hogy az egyházmegyei szó szerepél egy takarékpénztár r. t. mellett.

Pedig ha a szépség és románság egyh. pénzekből (templomi tőkék stb.) ilyeneket felállíthat és ilyenmü pénzzel befurakodik szép Erdély országunk minden helyére, sőt a tiszta kath. székely földre is, kérdem: nem volna-e nagyobb jogunk elbódítani azt a területet és azokat a helyeket, melyek — eltekintve sok mindentől — de vérbelileg a miénk? Nincs-e több jogunk véreinktől azt a kamatot beszédni, vagy ha jogról nem lehet beszélni, hát nem-e nemzetgazdasági és politikai ésszerűség véreinktől fölvenni a kikölesönzött tőke utáni kamatot, a melyet most az oláh, szász és zsidó takarékpénztárak emésztenek fel és saját céljaikra, melyek nem is önzetlenek, használnak fel?

A szász és oláh takarékok tiszta nyemreményösszegükből templomokat építenek, iskolákat segítenek, nem is csekély összeggel egy évben, mert 150—160 ezer koronát, sőt többet tesz ki a segélyezés. Alapítványokat teremtenek, földbirtokokat vásárolnak, melyek idő múltán — és ezt higgyék el — mind az oláh és szász nemzetiségi és felekezeti célok szolgálatába kerülnek. Innen van a szász iskolák és egyházak rendezett vagyoni állása, s innen lesz majd az oláhságnál a rendezettség.

És mindezeket az előnyöket mi és ki biztosítja? A takarékpénztárak: az Albina, a Genossenschafts-bank, mely maholnap egész Erzsébetvárost és Dicsőszentmártont összevásárolja, meg a többi bankok és azután még valami: az élelmesség, összetartás, vallás- és fajszertet.

Csodálatos, hogy csak mi maradtunk mindenben a régiék. Jajgatunk és sirunk, de tovább nem megyünk, tette készek nem vagyunk s ki tudja mikor leszünk?

Elnézünk, hogy véreink kamatja: 7, 8, 9 sőt 10% szász, oláh és zsidó célokra megy, — sőt még templomi és

egyh. pénzeinket is nem egyszer ily takaréka helyezzük, hogy evvel is azok hasznát szaporítsuk, holott nekünk is jól fogna a haszon, a mit mások huznak.

Miért ne lehetne tehát az egyh. megyei templomi, iskolai és hitközségi vagyont összetömöríteni és egy egyházmegyei takarékpénztár rvtgot alapítani és pénzünket forgatni úgy, ahogy megforgatják a jeltettek.

Mert abban biztosak lehetünk, hogy forgalmunk, mely kizárólag váltóhitelre és földbirtoki betáblázásra irányulna, nagyon is élénk volna, különösen akkor, ha kevesebb kamattal dolgozunk. Mert az tény, hogy a nagy közönség ahhoz a forráshoz fog huzódni, ahol olcsóbb kamattal kapja a pénzt.

A nagyszabeni „Siebenbürger Vereins Bank“, az „Albina“, „Genossenschafts-Bank“ maholnap egész Erdélynek fog dirigálni, amint már is dirigál, mert tagadni nem lehet azt, hogy nagy hatalmat rejtenek magukban a takarékpénztárak.

Mennyi és mily sokat tehetünk volna, ha ilyet évtizedekkel ezelőtt alapítottunk volna. Azt hiszem, 3—4 fióktakarékpénz-

TÁRCA.

Besztercei emlékek.

Irtja: Kopatz Gergely.

II.

Az Isten házából az utcára vándorol a népáradat, én is velük tartok, hogy szavaikat halljam, arcaikból ellessem az igazságot és gyönyörrel teljek el a lelkek a néplekek ezen keserűen őszinte megnyilatkozásán.

Harmatos reggel van, gyönyörű tavaszi fény verődik vissza a templom aranyos újkeresztjén, tarka felhők uszkálnak fenn a magas kék égen, összéb huzódnak és elterülnek, néha áthöcséjtják a nap ragyogó fényét reánk, azután megkoszorúzzák a körülvevő hegyek magas bérceit és elmerülnek a végtelen nagy mindenségben. Tiszta lesz az ég, és tiszta a látóhatár. Köröskörül virágillat és forró zsbongás tölti meg a friss reggeli levegőt. Messze falvakról Prund, Borgó-Beszterce, Jád-Aldorf és a körülvevő más filiálisokból egyszerű falusi szekereken és csinosabb úri fogatokon, a szerint, mint a mód hozza magával, vonul be a vidék tarkaviseletű gyér kathólikussága, kik ha gyen-

gök is számban, annál erősebbek és tüzesebbek a szívben, mely láthatólag kiver az arcaikon, mert égeti mindnyájukat a vágy és alig várja minden lelek az alkalmat, hogy főpásztort láthassa, ruháját megcsókolhassa és mélységes tisztelettel előtte az apostoli áldásra leborulhasson.

— Az ünnepelő város.

Beszterce ünnepi napra virradott. Három napja folynak az előkészületek az ünnepélyes fogadásra. Kétféle formában történtek ezek az előkészületek. Belsőleg és külsőleg. Az első és a mi fő minden püspök látogatása alkalmával, a kegyelmi életnél — előkészület a lelkében a bűnbánat szentsége által, hol a lélek megfürdik az Úr Jézus drága véreben, megkülönösen önmagával és Istennel, ünnepelő, lilimos, mennyegzős köntöst ölt magára, mely munkához készséggel, szeretettel asszisztáltak a vidéki paptársak, — mint a helybeli lelkipásztor testvérei és munkatársai — és a második előkészület, az ünnepélyes fogadtatás külső fényvel, melyből minden kéz, mely munkára teremtett és mozogni tud, becsületesen ki is vette a maga részét.

Már a korai hajnali óráktól fogva emelked-

nek a virágos oszlopok a terjedelmes és széles utcákon, melyeket hosszú, friss, illatos, fenyő-lombfüzerek ölelnek egymáshoz a levegőben. Ezen oszlopok tetején hosszan a vasut-utcában és a művészileg díszített reneszánsz stílus díszkapun az — Isten hozott! — mellett nagy rajokban a város és hazánk koszorús címerei függenek, jelezvén ezek is az ünnepelő város hangulatát. Magán- és középületek ormairól mindent a merre tekintünk széles trikolórok fűrödnek az üde tavaszi napsugárban, enyhe szellő legyinti meg őket és úgy mosolyognak végig az utcán sétálók sokaságán. Az erkélyekről nehéz szőnyegek csüngenek alá, az ablakokban mint rendkívüli eseményre várakozó kíváncsi fejek kandikálnak elő, örömteljesen dugván ki piros arcukat és üde virág-esőt hullatnak az alantjárókra.

— A fogadás.

Feltizenkettő körül, mert a főpásztor éppen délben vala érkezendő, érte el az érdeklődés és az ezzel párosult izgalom a legmagasabb tetőpontját. Mert a tegnap este, téves, a valósággal ellenkező híresztelések terjedtek szét a városban. Mindenki lázas izgatottsággal kérdezte társától — és ez a hír villámgyorsan terjedt tova: — hát csakugyan jön. — vajjon öjön-e, — mikor jön és oh bárcsak már itt lenne!

tárral rendelkezni és alapjainknak képe extra és intra más volna?

Vagy talán nem illik a kath. egyháznak vagy egyházmegyének illet alapítani? Nem hinném, mert hisz a „gabonamagtarak, pénzkikölcsönzések“ stb. most is meg vannak, miért ne lehetne ezeket rendszeres kezeléssel és céltudatos-sággal mindenkire kiterjeszteni és bevonní azokat, kik mások karmaiba kerültek? — Befektetett pénzeink talán nagyobb biztonságban volnának, mint voltak nem is oly régen a „székely bankban“.

Nehéz talán a kezelés?

A szász banknál és oláh bankoknál is biztosan meg volt e nehézség kezdetben, és most gomba módra szaporodnak és evvel is kenyeret adnak övéiknek, sőt evvel is egyházuk részére missziót gyakorolnak, mert a kenyéradással egyszersmind hitet is adnak t. i. ha kenyér kell a szolgálatát felajánlónak.

Nem kap ám más vallású állást a szász bankoknál, még a „Siebenbürger Vereins Bank“-nál sem, ha az ág. ev. táborba nem lép, az oláhságnál már ipso facto oláhnak kell lennie a belépőnek vagy kenyérekérésnek.

Miért ne tudnánk mi is kenyeret adni az arra valóknak? Mert hisz az említett bankoknál sincs mindenhol teljesen szaképzett tisztviselő, legfeljebb egy, hanem igenis van rokkant tanító, pap, tisztességesen bukott iparos, kereskedő stb. és a kezelés jól megy, mert jó az ellenőrzés.

Fine, finale is azt mondom, ha másnak szabad és lehet, miért ne lehetne nekünk is. Kár a harcot másoknak át-

adni, foglaljuk el ily téren is a küzdőteret, hisz ez hazafias kötelességünk.

Elmondogattam ezeket; lehet, tévedtem, mert pénzügyben mester sohasem voltam, de ilyenről elmélkedni nem árt. Ki jobb és okosabbat tud e téren, álljon elő.

Meisel.

Bérmakörút.

A legmeltóságosabb Oltáriszentség fenséges titkának megünneplése utáni napon Székelyudvarhelyről jöve d. e. 10 órakor rohogott be a plébánia előtt felállított diszkapú mellett az udvarhelyi plébánosnak négyes fogata a kadiacsfalvi plébános udvarára, hol több kerületi pap várakozott a főesperes kíséretében érkező püspök úrra. Nehány perc múlva szent énekek zengedése mellett vonultunk a esinosan renovált templomba, melynek kapujánál Oláh Dániel példás buzgalomú lelkes üdvözölte a főpásztort, elmondván, hogy két éve vezeti e hitközséget s azalatt igyekezett szent Pálnak Timotheushoz intézett utasításait követni s ha talán mégsem történt volna minden úgy, amint azt a jó Isten méltán elvárhatta, annak oka részben a saját gyengesége, részben híveinek gyarlósága vala; ép azért kéri a bérmálásban a Szentlélek kegyelmét, kéri főként az ifjúság s mindnyájuk részére a Szentlélek hét ajándékát. A főpásztor kegyes szavakkal köszöni meg ezen ikerestvér hitközség nevében már másodikban nyilvánított szíves üdvözletét. Mire az „Ecce sacerdos“ hangjai mellett bevonult a sok izéssel megújított nagy oltár elé, hol a szokásos imákat végezte el.

Majd esendes szent misét végzett a főpásztor, melynek befejezésével Márkos Endre ad hoc püsp. ceremóniárius meg a szoszékre s magyarázza meg ügyesen a püspök jövetelének célját. Ezután püspök ömeltósága lép a szoszékre s Jézus szokását követve: „bekességnek“ szavakkal köszönti a híveket. Majd szerető szavakkal fejtegeti, hogy mennyire igaz az

Úr Jézus szava „boldogok a békességek“ s mennyi áldásnak forrása a valódi béke és viszont mennyi szomorú tapasztalat tanuskodik ott, hol megfélekednek az emberek a felebaráti szeretet parancsáról, hol azon bűn uralkodik, melyet szent János ördögi gonoszának nevez, végül kemény szavakkal aposztrofálja a szeretetlenség és irigység átkos gyümölcseit és utóljára a szent hit megőrzésére hívja fel a híveket, hogy a hitből eredő Krisztusi szeretettel kiúzhassék szívből az önzést és az irigységet. Ezen munkában fogja segíteni a Szentlélek kegyelme, melyet ma nyerni fognak. A templom kerítésében ezután 203 hívót részletetett a bérmálás szentségében. Még a plébánián az egyháztanács tisztelt püspök úr előtt, melynek hálas érzelmeit Soó Gáspár tolmácsolta. Az udvaron pedig a gyermekek hittani okos feleleteit jutalmazták édes cukorlivel. — Bizony páratlan hitoktató ez a Dani szomszéd!

Az izletes bőjtös ebédet kedélyes hangulatban fogyasztottuk el, mi közben szó esék a boszniai okkupációnál használt híres edeletről, meg római zarándokainknak viselt dolgairól. A fehérszta mellett Embery Árpád kadiacsfalvi nagybirtokos üdvözölte a kegyességével mindnyájunkat lekötöző főpásztort, eleven színekben mutatva be Ömeltóságának a székelység kultúráját. Mire a püspök meleg szavakkal mond köszönetet, kifejezést adva annak, hogy mennyire megszerette ezt a jóra való székely népet. D. u. veesernyét tartott a püspök, mely alkalommal Mikos gróf tartott megkapó gondolatokban gazdag lelkes szent beszédet a gyermeknevelésről.

Mátsnap, június 1-én Székelyszentkirályi következett. Itt megelőzőleg Miklós István és Kaesó László plébánosok tartottak négy napos szent missziót a legszebb és leggyümölcsözőbb eredménnyel. Nevezett napon d. e. 9 órakor érkezett a főpásztor a szentkirályi tetőre, hol lovas bandérium várta Ömeltóságát és egyik székely huszár üdvözölte keresetlel szavakkal. A község végén felállított diszkapunál már ott volt az egész község a megérkezéskor, hol Elekes Géza körjegyző mondá magát szerencsésnek,

Úgy látszik azonban a szemfüles rendezőségnek még a legaprólekosabb részletekre is kiterjedt a figyelme, mert anélkül, hogy ezen híresztelésekkel sokat törődne és bárkit is engedne felülni, a munkások gyorsan bevézik a munkát, leszállnak az emelvényekről és ezután mintegy varázsütésre telnek meg a terek a legszebb úri fogatokkal. Csillogó, aranyujtásos uniformisok, elegáns szalonöltözetek, szűznel-szűz ruhák, utcai toillettek, fényes szerszámok, selyem napernyők, inasok, lakájok, kocsisok változatos ruhájukban, egy szakasz rendőr diszörsegül, vázrakozó áhitatos nép, az iskolás gyermekek és a fehér ruhás leánykák hosszú sora, munkára kész amatőr fényképezők, csattogó kodákok, — a delelő nap tűzében érdekes, pompás és örökre emlékezetes látványt nyújtott a szemlélőnek. Legelsőnek Urányi Aladár fogata érkezett meg a plébánia elé, melyet négy délceg szürke vont, ezt követték Gróf Lázár Árpád főispán, Laitner Elek erdőigazgató, miniszteri tanácsos díszes fogatai, az egyháztanács és a város előkelőségeinek beláthatatlan hosszúságú kocsis tábora, melyek rövid rendezkedés után gyors iramban egymásután rohogtak a vasúti állomás felé.

Pont tizenkét óra volt, mikor a fogatok a pályaudvarra megérkeztek. Körül a széles peront, a tágas udvart, valamint a környéket ekkorra már teljesen előzönlötte a közönség és az érdeklődők nagy tömege. Nem volt sehol egy talp-alattnyi szabad föld, valósággal ember-ember hátán szorongott. Itt a nagy embertömegben

felkört formálnak a küldöttség illusztris tagjai, de alig foglalhatják el helyeiket, mert a város alsó vége felől halk morajlás és dübörgés hallatszik, éles fütty hangítja át a levegőt és rá pár percre rivalgó eljenzés és megszámlálhatatlan kendőlobogtatás között Bethlehem felől be-szalad a püspök szalon-kocsija. A püspök kíséretében vannak: Kovács Lajos kanonok, Bárány Lukács t. kanonok, kerületi főesperes, Márton Andor püspökí szertartó, Lukács Károly feyintézeti lelkész, P. Sántha Angelus desí házfőnök, Tóth Kálmán desáknai lelkész és Rész János kolozsvári káplán.

Miután Laitner Elek és gróf Lázár Árpád bevézik üdvözölő beszédeiket, történelmi pillanatok kezdünk átélni Besztercén. Szeretethen, igazságban, kölcsönös megértésben és megbecsülésben mintha csak a gondviselő Isten akarta volna századok halvéleményeit és emberi tévedéseit eloszlítani, találkoznak ma a szívek egymással.

Vallás- és nemzeti különbség nélkül a tornyokban megkondulnak a templomok harangjai, először az öreg szász templom évszázados nagy harangja kezd, mert ez szokott tiszteletet parancsoló, méltóságjeljes hangjával ilyen ünneplés alkalmakkor koránál fogva is a többiek között vezetni, utána következnek sorjában az ünneplő kath. templom, majd a többi felekezetek valamennyi több kisebb-nagyobb harangjai és ezek mellett tartja Erdély püspöke, a lelkek királya emlékezetes diadalmos bevonulását Besz-

terecere. Ha tang-zugás, virág-eső, kendők lobogtatása, lelkesülés ögő tüze az arcokon, végtelen öröm a szívekben, tiszteletadás, érdeklődés, eljenzés és szibongás, — ezeket a jeleneteket a Vasút- és Kórházutcaiban, hol a püspök úr négyese egész a diadalkapúig végig gördült, — mint történelmi eseményeket látni és érezni lehetett csupán, leírni azonban lehetetlenség.

A kapunál ditróli György Annuska polgáriskolai növendék társai nevében gyönyörű virágcsokrot nyújtott át, eleven, tüzes, talpraesett, szép üdvözölő beszéd kíséretében és ezután a főpásztor magára öltötte díszes ornátusát, papjai sokaságától és hívei seregétől kísérvé, — kik mind térden állva fogadták körülveve, — bevonult az Isten házába, a kóruson felhangzik az Ecce Sacerdos magnus — és megkezdődik az isteni tisztelet.

— A t e m p l o m b a n .

A templom ünnepi díszben úszik. Pálmák, álók és egyéb délshazi illatos virágok az ezerégy éjszaka meséihöz illő pompában hintik mindenfelé, szerte-szét a templomban varázs színeiket. Az első padsorokban a Mária-társulat új nagy zászlója alatt a város notabilitásai ülnek, a túlsó oldalon a nők és hátrább a hívők megszámlálhatatlan sokasága. Mely esend és áhitatos félelem terül el a zsufolt padok fölött. Így illik ez az Isten szent házához. Belül a szentély belsejében illatos tömjén gomolyodik a magasa, szent zsolozsma száll az égre az

mivel a szükség nevében ő üdvözölheti a főpásztort a szív és lélek diktálta vallásos érzelmekkel és kérte, hogy erősítse, áldja meg őket és kösse össze a hit, remény és szeretet láncával, hogy állhatatosak lehessenek azon hitben, mely az ő legdrágább kincsük. A püspök megköszöni a szép fogadtatást s körmenetileg megy végig a községen. A templom ajtajánál Tamás István plebános üdvözi a főpásztort az ő sajátságos, de eszmédús körmondattal. Szent mise után itt is Márkos E. szól a néphez s végezi el a néppel az előírt imákat, majd a püspök megy szószékre és mélyen átérzett és szívhez szóló szavakkal fejtegette Jézus eljövetelenek célját: üdvözíteni, a mi elvesztett vala. Ezt tette életében, ezt teszi mostan, ezért alapította az anyaszentegyházat, azért küldötte el a Szt. Istenek és ezért rendelt tanítókat is. Áttérve a bűnre, szemünk elé állítja annak rütségét s élénken festi a megátalkodott bűnös gonzságát, ki sohasem érti meg az Isten látogatását. Olyanok ezek — mondá a főpásztor — mint Jézus idejében a farizeusok, kik ma is hasonlóan bannak Jézussal, tetteikkel kiüzik Őt a családból, a községből s az ilyen szerencsétlen község sorsa aztán meg van pecsételve. Majd inti a híveket, hogy mindezeket elkerülhetik, ha megtartják Isten parancsait, fölnevelik gyermekeiket, kerülik a káromkodást és részegeskedést.

Szentkirályon 150 et bérmált a püspök. Bérmálás után körmenetben mentünk az elég távol eső temetőbe, hol az új temető elég farsztó szentelését végezte a főpásztor, melynek végével Mikés gróf főesperes emlékezett meg pár szívreható szóval a meghaltakról. A plebános kertjében még az iskolás gyermekeket vizsgálták meg a hittanból. Még túl sokat is tudtak! Az egyháztanás tisztelgése közben örömmel szemlélte a főpásztor a Kossuth-barkós székelyeket s meg is dícsérte érte. A menünel pedig megemlíthetem meg azt, hogy Ömlétsága óhajára s a végén megelégedésére is bemutatott a specialiter székely ételeket. Itt eszközölt Gyuresovec tanító többszörös felvételt az ő masinájával, mely felvételekből különösen

ajálhatom az érdeklődőknek azt, melynél a rokant 48-as honvédszobor leleplezésénél a járási főszolgabíró állott modelt.

A d. u. órákban a főpásztor a hívek sokaságától s lovas bandériumtól kísérv Oroszhegyre távozott; utjában azonban még egy ágyban fekvő szegény beteget vizsgált és erősített meg a bérmálás szentségével.

Oroszhegy határszélén Vas Aron talpraesett ügyes kis beszéddel üdvözölte a főpásztort, míg a község előtt emelt diszkapunál óriási nép várta, a hol Vas Mihály községi jegyző tartott fogadó beszédet, lelkes szavakkal üdvözölvén a püspök urat, mint Kegyelmes Urunknak helyettesét, örömmel tolmácsolja e vadregényes bár, de silány helyen élő népek érzelmeit; a nehéz körülmények között csak úgy élhet meg itt a székely, hogy erősséget Istenben és a vallásosság ápolásában keresi s épen azért fokozott örömmel és lelkesedéssel várták a főpásztort, ki apostoli utjában meg fogja erősíteni őket hitükben. Az üdvözlő beszédre adott válaszában a püspök úr első sorban Erdély lánglelkű főpásztoráról, a mi Kegyelmes urunkról emlékezett meg; az Ő üdvözlését hozta el — úgy mond — ki ez alkalommal nem jöhetett el az ő szeretett székely hívei körébe, neki jutott a szerencse, hogy a Kegyelmes urat helyettesítse. Ekés szavakkal dícsérte Erdély nagynevű püspökének igazán apostoli munkálkodását, ki nemcsak azért szokott hívei körében megjelenni, hogy közöttük a bérmálás szentségét kiossza, mert megjelenése nyomán mindenütt a lelki megújulás és a valódi hitélet gyakorlása fakad, épen azért felhívja a híveket, hogy imáikban emlékezzenek meg ezen angyali lelkületű főpásztorról; végül köszönetet mond a szép fogadtatásért. Ezután az egész menet a templomba vonult, melynek ajtajában Kiss András fogadta és üdvözölte a püspök urat, ki a templomban a hallottakért vecsernyézett, majd Oláh Dániel kadiacsfalvi plebános mondott remek beköszöntőt, szentbeszédjében különösen a székely nép két faji hibáját: a káromkodást és részegeskedést osto-

rozza. A szentbeszéd után gyóntatás volt késő estig. Másnap esendes misét mondott a püspök úr, azután pedig a szószékre lépve, az apostolok lángszavaival hirdette a híveknek az egymásközi békét és szeretetet, majd 323 hívőnek adta fel a bérmálást; legvégül a főpásztor és gróf Mikés főesperes a templomkerítésben felsorakoztatott gyermekekkel a hittani vizsgálatot tartották meg; a gyermekek ügyes feleleteikkel sok dícséretet és még több cukkerlihez jutottak, melyet a gróf főesperes osztott ki közöttük. Az ebéd elfogyasztása után a püspök úr az oroszhegyi hívek példás felsorakozása és lelkes éljenése között utazott vissza Székelyudvarhelyre, hogy onnan az országos vásár alkalmából tartandó egy napi szünet után tovább folytassa bérmautját.

Bándi Vazul igazgató jubileuma.

A brassói r. kath. főgimnázium tanárkara egészen családias jellegű keretben akarta megülni e hó 13-án szeretett igazgatójának harminc éves tanári jubileumát, mert az ilyen illett volna legjobban a jubiláns egyszerű, szerény egyéniségéhez. A hír szárnya azonban elvitte a titkot mindenfelé, s a kikhez eljutott, őszinte szívvel-lelkekkel csatlakoztak a testületnek öröméhez. Első sorban a helybeli társintézetek vették ki részüket az ünneplésből. A del-előtti folyamán az állami real- és felsőkereskedelmi iskola igazgatója, s tanári küldöttsége tisztelettel a jubilánsnál, meleg szavakkal melatva hervadhatlan érdemeit a nevelés, a tanügy és a magyar társadalom terén. Őszinte ér-zülettel csatlakozott hozzájuk a tanfelügyelőség, s a szülők és érdeklődők hatalmas raja. Taviratilag üdvözölték a testvérintézetek: a csik-somlyói, gyulafehérvári, kézdvasárhelyi, székelyudvarhelyi főgimnáziumok, Pál István apát-referens, Ujfalusi József dr. apát-kanonok, Kassay Lajos szemináriumi igazgató és volt tanítványainak, tisztelőinek hatalmas gárdája édes hazánk-nak minden vidékéről.

Delután öt óraker tisztelettel a főgimnázium

élők és meghaltak lelkiüdvéért — és ezek után a főpásztor keresztet szántva a föltárról a levégőre, szeretettel adta apostoli áldását hü nyágra, szeretett hívőre.

Mindazok, mik ezek után történtek, így az esti litánia után az éj óráiba benyúló fáradságos gyóntatás, a hívek rajongó szeretete, mellyel lépten-nyomon igyekeztek meglepni az illusztris magas vendéget, az apró részletekig menő finom díszítések, a 62. gyalogezred szép esti szerenádjá, a reggeli és esteli szent beszédek alatt hullatott könnyek és a bánatos lelkek megtérő fohászai, — a 350 megbérmált halálmádsága, a templom benedikálás, mind olyan ismeretes motívumok és kedves emlékek a besztercei látogatás szép napjaiból is, minőket a tizévi lusztrum fényes eredményeiben már több ízben volt szerencsénk csodálni és megírni, de a melyekbe a lelket és az éltető erőt ezuttal is a Főpásztor természet-föltölti szívós kitartása és egészsége feláldozása árán is lankadni nem tudó vértanúi munkakedve és apostoli erős hite lehelte.

— Tisztelgések.

Vasárnap délben a szentmise után a plebánialakba a tisztelgők sorai vonultak fel. Tiszteltek: a gör. kath. egyház nyolc tagú küldöttsége Negruccz lelkész vezetésével, — a gör. keleti egyház Monda lelkésszel — ki Borgó-Beszterecről 30 kilométernyi távolságról jött egy hat tagú küldöttség élén a főpásztor üdvözlésére, — az ev. luth. egyház pres-

biteriuma Kramer Frigyes főpap vezetése alatt, — az izraelita hitközség Ullmann főrabbiával az élén, — a honvédség és a 62. gyalogezred tisztikarának küldöttsége Higesberger ezredes vezetésével, — az összes vármegyei és állami tisztviselők roppant nagy számú küldöttsége gróf Lázár Árpád főispán élén, — a városi tanács Geist Dániel h. polgármester vezetése alatt, — az állami és községi iskolák igazgatói és tanfőnökei Polyánszky László kir. tanfelügyelővel, — az Oltár- és Nőegyesület tagjai, kiket Noszkó Béla lelkész vezetett, — az egyháztanács Laitner Elek vezetése élén, Teke és Erked küldöttsége Papp Zoltán főszolgabíró és gróf Toldalaghy plebános vezetése mellett.

Tisztelgés után egy óraker a hivatalok fejei és a kath. társadalmi élet egyes kiválóbb vezető emberei a plebánia lak nagy, tágas ebédlőjében a Főpásztor szívesen látott vendégei voltak, mely alkalommal sok érdekes eszme került szőnyegre és odatott meg kölcsönös egytér-téssel.

Másnap egész délelőtt látogatást tett egyes keresztény családoknál és sorba járta az összes iskolákat, építé és újját mindenütt a szenge szívekben az Isten országának falait — a Mester intenciója szerint: — tanítván mindeneket megtartani mindazokat, miket parancsoltam én nek-tek . . .

A vármegyei hivatalos lap püspök urunkról.

„Beszterce”, a vármegye hivatalos lapja,

vezető helyen mutatja a napok jelentőségét és többek között püspök úrunkról ezeket írja:

— Gróf Majláth püspök a Besztercen való tartózkodása rövid idejét szakadatlan egyházi munkában töltötte. Szokott közvetlenségével szólott híveikhez, nem kerülte ki figyelmét az egyházi életnek egyetlen kicsiny részlete sem. Ellenőrző tevékenységét a legapróbb részletekig kiterjesztette. Kora reggeltől késő estig folytonos munkában volt. Gyóntatott, bérmált, isteni tiszteletet szolgált, vizsgált, vizsgáztatott, szent beszédeket tartott, reprezentált, biztatott, lelkesített, javított, információkat szerzett és tanácsokat osztott.

Miután mindezek így történtek és elrendeztetek, hétfőn delután a templomban összes híveitől, az est késő óráiban pedig kísérőitől szívesen búcsút vett és másnap kora hajnalban Betlehembe utazott, hogy az élete virágjában elhunyt Floth Ferenc szolgabíró lelki üdvéért szent miseáldozatot mutasson be — hátra hagyván Besztercén az Istennel kibekített és a Szentlélek hét ajándékával megerősített egy virágzó, a lelkiekben felújított és mélyen gazdag hitközséget és magával vívén híveinek őszinte, rajongó csodás szeretetét, — mely mint a besztercei napok gyönyörű emléke, a szívekből kiégni nem fog soha . . .

tanárkara szeretett igazgatójánál. Az ünnepi szónok Buslig József volt. Tartalmas beszédében végig tekintett a jubiláns egész pályáján, megállott a kiemelkedő mozzanatoknál, s rámutatott 30 év férfias munkájának áldásos eredményére. Három középiskola mondhatta őt magáénak: az udvarhelyi, a hol megkezdte tanári-nevelői pályáját s megizmosodott egyénisége, a csíksomlyói, melynek történetében nagy tervek kivitelével örökölte meg nevét. Ő tette ezt az iskolát a szeminárium és internátus moderné tételével az ország egyik legnépesebb középiskolájává, ő írta meg a somlyói intézetek korszerűsítését, ő volt az, aki szeretetreméltó egyéniségével, lelkes igazgatóiával kivitte, hogy a vármegye 100.000 koronát ajánlott fel a gimnázium céljaira, arra az esetre, ha azt Csíkszeredába helyezik át.

Brassói működése aránylag rövid, de itt is mélyen szántott, itt is tartós nyomokat hagyott hátra.

Az új iskola építésének befejezése, a modern igényeknek minden tekintetben megfelelő berendezése, gyönyörű házikópolnának beállítása, s új, a status iskoláinak magyar és katolikus jellegét hiven kifejező bizonyítvány minták tervezése, mind az ő érdemei. A brassói magyarság politikai és társadalmi mozgalmában mindig az első harcvonalban küzdött. Majd így fejezte be beszédét: „Fogadjátok tehát Nagyságod ez ünnepélyes órában a vezetésre bizott gimnázium testületének az én gyengeségem által tolmácsoló ragaszkodását, üdvözlését és szerencsekívánatait. Ez érzelmei kifejezésével a testület részéről alapítványképpen szívesen ajánlok csekély összeget, mely örökké Nagyságod nevét fogja viselni és érdemeit fogja hirdetni, fogadja szívesen. Kérjük a jó Istent, hogy tartsa meg sokáig Nagyságodat testi s lelki epságban; hogy legyen aki bennünket az ifjúság vallásos, hazafias és tudományos nevelésében vezessen, bölcs tanácslelki támogasson. Mert mi, bár újabb generációnak vagyunk gyermekei, s a pedagógia modern fejlődése magasabb fokával szoktunk dicsekedni, mélyen érezzük szükségét annak, hogy a korban idősebb, tudományban gazdagabb s így a nevelés titkiban tapasztaltabb, jártasabb Mentorok vezessenek nehéz és felelősségterhes hivatásunk rögös pályáján.

A jubiláns igazgató klasszikus tömörségű beszédében boldognak mondotta magát, hogy Isten kifürkészhetetlen akaratára a tanári pályára hívta, arra a pályára, a melyért mindig rajongott, a melyet ő legszebben tart, hiszen a nemzetnek jövő ereje, nemes ifjúsága van a tanárnak kezébe letéve. Nem szereti az ünnepelést, a testület szeretetének ezt a spontán megnyilatkozását azonban hálás szívvel, meghatót érzelmet fogadja, hisz abban pályájának s harminc év nehéz munkájának megbecsülését látja. Szép beszédének második, szívhez szóló részét ezekben közöljük:

Életpályá választásomkor azok közé sorakoztam, kik a vallási és erkölcsi eszmék megvalósításáért küzdenek, később pedig a tanári pályán láttam ideálját azon törekvésnek, mely az ember nemesebb részét a vallásos erkölcsi eszmék mellett az értelmi kiképzés által is segítik az elérhető tökéletesség magasabb régióiba emelni; s ma, midőn ez ünnepelést által látom a jelzett irányban való 30 éves működésem honorálásával, a belső meglepédelemben a megnyugvást és örömet, hogy azt tettem, mit mások oly sokra becsülnék. Tevékenységem még három más intézethez volt fűzve, ugyanazon munkákkal és áldom az isteni gondviselést, hogy ezen a megújulás képét viselő in-

tézetnél, a jó családi nevelésben részesülő jóméremű ifjak közt, az iskola értékét becsülni tudó társadalommal s a tanárságnak ily elitjében érhettem meg tanári működésemmel legfőbb momentumát, s befejezését.

Hálás vagyok az erdélyi róm. kath. státus főtanhatósága iránt, mely csíksomlyói igazgatói működésemmel a gimnázium, szeminárium és internátus vezetéséhez és rövid idő alatt páratlan haladásához a szükséges anyagi és erkölcsi támogatást nyújtotta és 7 évi brassói igazgatói működésemmel aldozatosságával lehetővé tette, hogy ily impozáns épületben a legmodernebb taneszközök rendelkezésre bocsátásával, ily kiváló tanerők csoportosításával, aggodó gondoskodásának vezetésével a szellemi haladást biztosította.

A leáldozni készülő nap még egyszer visszatekint, piros színbe öltözteti a vidéket. Köszönöm Önöknek, hogy az öröm piros színét varázsolták a váls napjaiban kedélyemre, s hogy kedvességükkel aranyozták meg nem göröngy nélküli pályafutásom utolsó stádiumát.

Hogy intézetünk a kor szívonálára emelkedett s ma már nyugodtan kiálljunk a verseny bármely más intézettel, az az Önök érdeme.

A tanártestület által a szegény és jó tanuló ifjak felségzése céljából az alkalommal az én szerény nevemre tett alapítvány a tanártestület nemes emelkedettségéről fog tanuskodni a későbbi időkben is. Ha valaki, úgy a tanárság tudja, mit tesz az, mikor a szegény szülő jó reményű fiát iskolába hozza, s könnyek között írta be, nem tudva tandíjra, könyvekre, vagy a viselt ruhába burkolt gyerek tisztos öltözetére honnan szerezzék a szükséges összeget. A legégetőbb szükség enyhítésére irányult ezen aldozatosságért hálás köszönetet mondok a felsegítő szegénysorsú ifjak nevében is.

A tanártestületnek ezen ünnepelést alkalmával is megnyilatkozó ragaszkodásáért, szeretetéért köszönetet mondok s magamat továbbra is nemes barátságukba s ragaszkodásukba ajánlom!

Este az ifjúság részérette kedves óráiban szeretett igazgatóját. Kétszázötven tanuló, mindenik egy-egy színes lampionnal kezében indult el szép sorjában az iskola udvaráról a gimnázium főkapujához, hol az igazgató s a hirtelen összeverődött hatalmas publikum várta őket.

Előbb a dalára énekeltek egy üdvözlő dalt, azután Zilahy László VII. o. tanuló üdvözlözte szeretett igazgatóját lendületes, ifjú szívnek melegt éreztető szavakkal. Az igazgató megköszönte a tanulóifjúság haláljának ily szép és meghatározó megnyilatkozását, s lelkökre kötötte, hogy legyenek méltó utódai apáiknak, kik ezt a hazát megszerezték, megtartották s nagyválták. Este bankett volt, melyen a jubiláns érdemeit Ágoston Lajos tanár méltatta.

Igy végződött jubiláris ünnepsége annak a tanférfiúnak, aki büszkén, bátran ismételheti a római költő szavait: „Execi monumentum aere perennius.”

(w.)

H I R E K.

— **Személyzeti.** Áthelyeztettek: Oláh Antal plebánosnak Csicsókereszturra, Orbán János lelkésznek Székelykereszturra, Péterffy Lőrinc Szárhegyre, Oláh Károly Székelyszenttamásra, Bálint Péter plebánosnak Székelykálra, Gábor Mózes Homoródmetérre, Vilman Géza Csicszenttamásra, Sipos Károly plebánosnak Kilyénfalvára, Paál György lelkész-

nek Verestoronnyra, Szabó Dénes Sósmezőre, Bálint Lajos plebánosnak Csíksomlyóra. Lelkészek lettek: Haulik János Alsókápnikbányán, Ifjabb Erőss József Szentháromságon, Andrács Péter Karácsonfalván és György Lajos Vágásban.

— **Kitüntetés.** Erdélyi Károly dr., a piaristák vezetése alatt álló kolozsvári r. k. főgimn. tudós igazgatója a napokban ünnepelte tanárkodásának 25-ik évfordulóját. Ez alkalomból az erdélyi püspök önméltósága a neves tanferfiut szentszéki tanácsossá nevezte ki.

— **Balló István dr.,** csíksomlyói r. kath. főgimn. tanárt a vallás- és közoktatásügyi miniszter Csíkvármegye tanfelügyelőjévé nevezte ki. Az új tanfelügyelő igen képzett, lelkes, buzgó tanár volt, s hisszük, hogy új és jelentős állásában is meg fog felelni fontos hivatásának. Ehhez Isten segítségét kérve, szívből gratulálunk.

— **Plebánosválasztás.** A Szent-Péter egyházban f. hó 17-én folyt le a plebános választás: A tizenegy pályázó közül első helyen Bálint Lajos csíkszatónszegi plebános, második helyen Kovács András ottani segédlelkész, harmadik helyen Kádár Mátyás vékei plebános választották meg. Az első helyen megválasztott ki is nevezetett.

— **A Regnum Marianum-egyesület** f. évi július 3-án d. e. 9 órákor tartja meg Budapesten, (VII., Damjanich-u. 50. sz. alatt) a VI. országos Mária-Kongregációi értekezletet nagyméltóságú gróf Majláth G. Károly erdélyi püspök úr elnöksége alatt. Az értekezlet tárgyszorozata: 1. A középiskolai kongregációk mai képe. Előadó Kristóf A. József, vallástanárr (Budapest). 2. A kongregációk szervezése és vezetése. Előadó P. Biró Ferenc S. J. (Kaloeca.) 3. A vallásos élet természetes alapjai. Előadó dr. Bochkor Mihály, az erdélyi kath. státus titkára (Kolozsvár). 4. A gyakori szentáldozás, mint legelső nevelési eszköz. Előadó Szporny János, főgimn. tanár (Gyulafehérvár). 5. A diák-pasztoráció. Előadó Izsóf Alajos, szerkesztő (Budapest). 6. Indítványok. (Az indítványok jún. 29-ig írásban küldendők a R. M. címére.)

— **Kérelem** a helybeli valamennyi elemi iskola igazgatójához. A gimnázium igazgatósága tisztelettel kéri a helybeli valamennyi elemi iskola melyen tisztelt igazgatóságot, hogy növekedéseiknek, esetleg azok szüleinek hozzájárulására, hogy a gimnázium első osztályába a tanulókat július 1—3-án beírjuk, de csak azokat, akik róm. kath. vallásúak; nem katolikusokat szeptember 3-án veszünk fel, de csak azon esetben, ha a katolikusok, illetőleg keresztények száma nem éri el a megállapított létszámot.

— **Beírások a gimnázium I. osztályába.** A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium első osztályába a beírásokat az évtől kezdve júl. 1—3. napjain és szept. 1—3-án eszközöljük. Félreértések kikerülése végett ide iktatom a főhatóság erre vonatkozó 3420—1907. számú rendeletének lényegesen intézkedőszavait: „A helybeli (gyulafehérvári) róm. kath. főgimnázium első osztályába július elején és szeptember 1. és 2-án csak a róm. kath. vallású tanulók vehetők fel, szeptember 3-án is első sorban róm. kath. tanulók vehetők fel, nem róm. kath. keresztény és izraelita tanulók pedig szeptember 3-án és akkor is csak azon esetben, ha a róm. kath. vallású jelentkező nincs és a megengedett létszámig még hely van.” A gimn. igazgatóság.

— **Az érettségi vizsgálatok** a gyulafehérvári főgimnáziumban f. hó 15-ikén igen jó sikerrel értek véget, amennyiben a vizsgálatra állott 24 tanuló közül csak egyet vetettek vissza egész évre s egyet három hónapra. *Jelen*

érettek: Germán Gyula és Roska Jenő (mindketten helybeliek), jól: Bagos István, Flozink György, Gligor Jakab, Nagy Lajos és Proháb Iván, a többi tizenöt ifjú egyszerűen érett, egy pedig javító érettséget tett sikerrel.

— **A Tanítóegyesületek Szövetsége** tagjai figyelmét újlag felhívjuk, hogy Szövetségünk júl. 16-iki gyűlésére utazó tagok számára a kereskedelmi miniszteriumkedvezményre jogosító igazolványt becsatolt rendelkezésünkre júl. 10—22-ig való érvényességgel. Akik ezt fel akarják használni, forduljanak az elnökséghez s küldjenek be egy levélbélyeget, hogy a Szövetség a fölöleges költségtől meg legyen kímélve. A tárgysorozatot a Közművelődés jövő számában tesszük közzé.

— **Honi árúk címűtára.** A Védő-Egyesület a folyó év nyarán a honi árúk címűtárát fogja kiadni, melyet 20.000 példányban fog elterjeszteni. Hogy a kiadás költségeit fedezhesse, a címűtár után hirdetéseket fog közölni hazai cégekről. Tekintve a hirdetésektől várható eredményre, gyárosaink s iparműhely tulajdonosaink nem tennék rosszul, ha a hirdetésekkel terjesztésük üzletük híret. Védőtáblás kereskedők, uradalmak mezőgazdasági hirdetési szintén felvételnek a hirdetések sorába. A hirdetések díja: egy nyolcdarabú oldalért 300 K., feloldalért 160 K., negyedoldallal 90 K., egy nyolcad 25 K. Aki tehát akár Gyulefahérvárról, akár vidékről a Honi árúk címűtárban hirdetni akar, forduljon a Védő-Egyesület gyulefahérvári fiókjához, mely a hirdetésekkel szívesen közeviti. Azonban a bejelentésnek június végéig meg kell történie, mivel azontul hirdetéseket nem vesznek fel. A címűtár végén a védőtáblás kereskedők névjegyzéké is ott lesz árucikk jegyzékével együtt. Ezen címűtár a Védő-Egyesület minden tagjának megküldi, aki csomagolási, kézbesítési költségek fejében darabonként I koronát július végéig befizet. Ennyit valószínűleg nem is fognak sokalni a tagtársak egy vaszkos kötetért, amely mindenkinek, de kivált iparos és kereskedő tagtársainknak megbecsülhetetlen szolgáltatásokat tehet. A címűtárért járó díjat a védőegyesületi fiók szívesen begyűjti és eljuttatja rendeltetése helyére.

— **Helyreigazítás.** Lapunk mult számának tárcájába bosszantó sajtóhiba csuszott be, melyet ezennel helyreigazítunk. *Zelus Domus Tuae comedit me* helyesen így olvasandó: *„Zelus Domus Tuae comedit me“.*

Koronagyűlés.

A küküllői esperesi kerület papsága tartalmas tárgysorozattal, meleg és lelkesült érdeklődéssel tartotta meg f. hó 12-én rendezes tavaszi gyűlést Dicsőszen tmártonban. A kegyelmes főpásztorunk által tárgyalásra kitzűzött nagyfontosságú tételek közös megbeszéléséhez példás buzgalommal jöttek össze a geográfiailag roppant kiterjedésű esperesi kerület lelkeszei teljes számban.

„Veni Sancte“, szt. mise és egy felőrai megkérlelő adoráció után a kerület buzgó és közszeretethen álló esperesse, Mártonffy Sándor, szívből fakadó és szívhez szóló beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Az apostoli szent örömmek megható szavaival üdvözli Jézus szentes Szive kultuszának főhatóságilag is próbált terjedését. „Krisztus a szőlőtő“ — ugymond — „mi vagyunk a szőlővessző. Ha nem maradunk a szőlőtőn, elszáradunk, gyümölcsöt nem termünk.“ A lelkészkező pap ha gyümölcsöt akar teremni, ha Krisztusért sikerrel akar küldöttségben járni, gy Krisztus szentes Szivébe kell hatolnia,

szívét az Üdvözítő kegyelemteljes Szívével kell egyesítenie, hogy munkálkodásának gyümölcsözéséhez erőt, szellemet abból merítsen. Ezt pedig könnyen elérheti a pap, mivel végtelen kegyelmeknek lesz boldog osztályrészesze, valahányszor a szent mise áldozatot kellő buzgósággal s lelkiismeretesen bemutatja a Mindenhatóknak. Kéri, buzdítja összegyűlt oltártestvéreit, hogy a szentmisét el ne mulasszák, naponkint végezzék. És e kimondhatatlan nagy kegyelemnek üdítő forrását a gondozásukra bizott szomjuzó nyájnak is mindennap nyissák fel, megemlékezően, hogy a szentmiseáldozatnak nem önkényű birtokosai, hanem isteni megbízással küldött sáfárai, diszpenzátorai. S ez lesz az első és nélkülözhetetlen lépés ama főszegek törekvés effektuálásához, melynek jelszavát X. Pius szentes Átyánk a kereszténység zászlajára írta: visszavezetni a halhatatlan lelkeket a Krisztussal való legbensőbb közösséghez, a méltó gyakori szentáldozáshoz. Jegyző által felolvasatja a kalocsai szent zsinat institúciójának IV. rész I. fejezetét: „De perfectione Cleri.“

Beható tárgyalás alá vette a gyakori, a mindennapi áldozás előmozdítására szolgáló praktikus teendőket. A jelenlevők mindannyian hozzászóltak e tárgyhoz. Szerzett tapasztalataik, meggyőződésük és ezen irányban megkísérelt munkájukból kifolyólag körültekintő lelképásztori prudenciával fejtegettek azon módokat, melyek által a lelkészkező papság a gyakori szent áldozást a hívek lelki épülésére, megőrzésre a legnagyobb szentség méltóságát, eltávolítva a lelket netán fenyegető hitközönyt, megkezdheti, folytathatja és megvalósíthatja. Tekintetbe véve a kerület jelenlegi lelki életének fázisait, tekintetbe véve a hitélet emeléhez szükséges ájtatos egyesületek megmérhetetlenül üdvös munkáját, határozatképen kimondja a kerületi papság, hogy az Oltáregyesületet haladék nélkül megalakítja ott, hol az még megalakítva nincs és iparkodni fog ennek működésével odahatni, hogy egyelőre a gyakori szent gyónást és áldozást kapcsolatos an honosítsa és kedveltesse meg híveivel.

A nép anyagi és lelki életében fájdalommal látja a kerületi papság az alkohol kiszámíthatatlan pusztításait. Lelkiismeretbeli kötelességének tartja, hogy ezen járványnak, mely a lelki életet már megromlással fenyegeti, s zökken, gyóntatás zökkenésben és jó példában utját állja. A közigazgatás a nép javát célzó intézkedéseiben a lelkészkező papság támogatását hívja segítségül. Adjon azonban az a közigazgatás alkalmat is a lelkésznek arra, hogy az üdvös irott malasztokat a nép szivében meggyökereztesse. A koresmai gyülekezetek füstös és szeszkes légkörében érelődnek meg az elégedetlenség és szociáldemokratizmus miazmás csirái vasár- és ünneppokon. Sürgetően kéri a gyűlés a közigazgatást, hogy a koresmáknak ünnepi és vasárnapi bezárását rendelje el. Az alkohollenes népiratok minden plebánián terjesztetnek.

A kerület egyhangúlag csatlakozott az érsekvadkerti esperesi kerület mozgalmához. A jobbágságnak, a szolgátságnak hívőre és lelkészekre nézve egyaránt megalázó és terhes maradványát, a lelképásztori működés mind a négy kerekének kötőjét, a dézsma, kepe és párbér megváltását, kerjük az országházban. A zörgetőnek megnyitottik.

Az elnyomott francia egyháznak fájdalommal és hősies küzdelmeit az egyház szabadságának és jogainak megvédésében, mélyen átérzi a kerületi papság. Kéri püspök urunk Öngyméltóságát, biztosítsa a párisi hercegeket, a kerület ragaszkodásáról és mindennapi imáiról.

A kerület a Pázmány-egyesület védőirodájának tagjai közé lép, s kötelezi magát az évi tagsági díjak fizetésére.

A javaslatok és indítványok során — egyebet itt nem említve — felszínre vetődött az éjjeli homályban késlekedő kongrua-ügy. Jól tudja a kerületi lelkész, hogy a papság nem közhivatalnokság, munkáját értékelni és megfizetni nem lehet. De midőn látja, hogy oly sok falusi lelképásztor a társadalomnak folyton növekedő igényei között küzd a megélhetés nehézségeivel; midőn látja, hogy az életben vele együtt működő közhivatalnokok fizetése rendeztetett; midőn sajnos tapasztalja, hogy a katolikus ügyeket nem támogathatja oly áldozatokkal, a minőket az egyház érdekei töle minden nap megkívánnak, s midőn végre azt is tudja, hogy a ref. konventnek királyilag is szentesített törvényeiben a hely. hitvallású lelkészesség alapfizetése 2400 koronában állapított meg: akkor a szükség és kényszer és méltányosság parancsolja, hogy a kongrua rendezésének elődázását, valamint az 1898. XIV. t.-c. alapján való rendezést önmagára sérelmesnek mondja ki. Miért is gyermeki bizalommal fordul a gyűlés kegyelmes Átyjához, püspök úr Öngyméltóságához, hogy e tárgyban örök emlékü nagy miniszterünket, Apponyit megkeresse.

Státusgyűlési egyházi képviselőnek László János radnóti plebános közfelkiáltással megválasztatott

D.—i. —s.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Megrendelési felhívás az Egyháztörténelmi emlékek a magyarországi hitújítás Korából** című munkára. Kiadja a Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztálya.

A magyar történelemnek legzavarosabb része a protestantizmus elterjedésének s az ellenreformáció hatalmas restaurációjának kora. Ha valahol, úgy itt hiányzik az eseményeknek objektív megvilágítása. A valóban tudományos módszer helyét nemzedékről-nemzedékre átszálló egyoldalú s nem pártatlan közvélemény foglalta el s míg a védelmi helyzetbe szorult protestantizmus a maga szempontjának kedvező okmányokat lázas szorgalommal előszedte a levéltárak poros aktái közül, addig a pozíciójában bizakodó magyar katolicizmus részéről aránylag kevés történt a hitújításkori eszme- és érdekharcok rugóinak és mivoltának kellő tisztázására.

A meggyökerezedett balvélemények ellenében a tények és adatok kerülhetetlen és vissza nem utasítható falánxával kell sikra szállanunk. Csak hogy ezek eleddig nagyobbbrést az ország különböző részein a levéltárakban voltak elrejtve s azokhoz csak nagy fáradsággal, idővesztéssel férközhettek tudósaink, amit pedig publikáltak, az is úgy szét volt szórva a különböző szakmunkákban, hogy azoknak számon- és kéznél tartása legfeljebb egy-egy ritka Iuzgalmú és memoriájú történetbúvárnak sikerülhetett.

A Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztálya segített történettudományunknak, sőt egész kulturánknak e bántó viszáságán. Megbízta a magyar egyháztörténelem néhány jeles munkását a hitújítás kora egyháztörténelmi emlékeinek összegyűjtésével, az összegyűjtött anyagot pedig hatalmas kötetekben kiadta. Bunyitay Vince, Rapaics Rajmund és Karácsonyi János végeztek a gyűjtésnek és sajtó alá készítéskor nagy munkáját, végeztek pedig e munkát oly eredményesen, hogy az Egyház-

történelmi Emlékek eddig megjelent három kötetének nemcsak tárgyánál fontosságánál, hanem a gyűjtés kiterjedésénél és alaposságánál s az oklevelek közlésének kifogástalanságánál fogva is, a legjobb ilyenmü magyar tudományos munka. A levéltárak eddig ismeretlen okmányai épen úgy együtt vannak e kötetekben, mint a már eddig itt-ott pulkált anyag s használatukat a kötetek berendezése, a történeti sorrend, a pompás indexek a művelt laikusra nézve ép oly könnyűvé teszik, mint kellemessé a historikusra nézve.

A számbavehető kritika a legnagyobb lelkesedéssel fogadta e nagy munkának már legelső kötetét s az azóta megjelent hazai és külföldi történeti művek jegyzeteinek bizonygatója szerint a szakemberek ugyancsak felhasználják az oklevéltár kincsét. Legkiválóbb magyar történelmi folyóiratunk, a Századok az öszinte elismerés hangján méltatta; az első németországi historiai közlöny, a Jahresbericht der Geschichtswissenschaft, hasonlóan emlékezett meg kötetéről a francia Polybiblion is, már két ízben foglalkozott vele a legnagyobb dícsérettel s — legalább közvetve — Akadémiánk is kifejezte elismerését, mert ez oklevéltárnak nem csekély része volt abban, hogy a szerkesztők egyiké: dr. Karácsonyi János 1904. május hó 13-án akadémiai rendes tagnak megválasztották.

Három kötet hagyta már el a sajtót. Az első az 1520—1529., a II. az 1530—1535., a III. pedig az 1535—1541. közé eső évekből származó emlékeket közli. Mindegyik kötetben ott vannak nemcsak az oklevelek, hanem az egykorú történelmi munkák idevágó feljegyzései is s így e kötetekben együtt van azon kor egyháztörténelmének minden forrása. Eddig a protestantizmus terjedésének ideje történelmünknek legzavarosabb kora volt, e kötetek megjelenése után pedig nincs is kora vagy kérdése a magyar históriának, amelyikről annyira biztosak lehetnének ismereteink, mint épen ezen időszakról. A politikai-, irodalom-, művelődés- és családtörténelem munkáinak előtt is gazdag bányája nyílik meg e kötetekkel az új ismereteknek s erős a hitünk, hogy e diplomarium után nemcsak a mezles s a reformáció elterjedése korának kifogástalan egyháztörténelmi feldolgozása is. Történetírónak még nem igen alapozták úgy meg a munkáját, mint a hogyan meg van alapozva azé, aki a XVI. század magyar egyháztörténelmét akarja elkészíteni.

Közönyvárakban, iskolai, szemináriumi gyűjteményekben s egyházunk és hazánk multja iránt érdeklődők magánkönyvtárában is nélkülözhetetlen munka az Egyháztörténelmi Emlékek. Mint a szótára vagy lexikonra, úgy rá van utalva minden historikus s a sokféle keresgélésnek ezer kellemetlenségétől menti meg a kutatót. Ára egy-egy kötetnek 20 korona. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében (Budapest, IV. Kecskeméti-utca 2.)

A Szent-István-Társulat

Tudományos és Irodalmi Osztálya.

CSARNOK.

Püspökmegyei zsinat.

(Folytatás.)

42.

Ismerem néhány hazai jogeset fázisait is, amely esetek mindenképpen sokkal bölcsebb dolog lett volna, ha otthon a zsinaton megválasztott bíróság intézi vala el, minthogy Rómába kerültek, ami bizony sem épületes, sem hasznos, sem dicsőséges dolog nem volt.

Egyszóval hát most is oda akarok kilyukadni, amit már régen feszegetek, hogy min-

denben legjobb a teljes estökéletes törvényesség. Lex imperat.

Az előadottakban amennyire egyes ember látóköre kiterjed, elmondottam mindazt, amit egy megyei zsinat munkaköre szerint a mi helyzetünkben és a mi viszonyaink között megoldandó feladatnak tartok.

Egészen világos, hogy ennek a mások hozzászólásai által bővíteni kell, vagyis inkább ennek a kérdésnek meg kell érlelődnie arra, hogyha lesz zsinat, tökéletes munkát végezzen.

Itt ezen munka külső alakjára nézve kell a magam nézetét meg előadnom.

Jelen tanulmányom során természetesen, hogy sokat foglalkoztam a szakbavágó forrásmunkákkal és hat első sorban több megyei zsinat Decretumaival is, vagyis azon határozatokkal, amiket ezen zsinatok alkottak.

Ezeknek külső formájára nézve úgy találtam, hogy a legtöbb zsinat Decretumai túlságosan terjedősök. Ennek az lehet az oka, hogy szerkesztőik igen konzervatív irányt követtek, vagyis túlságosan ragaszkodtak a régi megyei zsinatok gyakorlatához. Márpedig régen, amikor szakirodalom még alig volt, nagyon hasznos, sőt határozottan szükséges volt, hogy az egyes határozatok olyanok legyenek, amelyek egy-egy tárgyat a tárgyalásnak részletes indokolással is teljesen kimerítették, mert céljuk volt a papságot abban az ügyben megfelelő oktatással ellátni, vagyis kitanítani.

A szakirodalom mai fejlettsége, a sokféle havi és hetilap és a kath. napisajtó által felszínre vetett eszmék állandó hullámzása mellett ez már nem szükséges többé.

Ma inkább rövid, lapidaris, de annál világosabb és lehetőleg minden előforduló kérdésben tájékoztató utasítások legyenek azok a zsinati Decretumok.

A múlt évszázad folyamán tartott megyei zsinatok Decretumai majdnem mind a már említett terjedőség jegyében vannak szerkesztve, így a hazaiak is. A Szepessy-féle 1822. évi Statutum is ilyen, amely ezenfelül még egy egész sereg formularet is tartalmaz, bárha nyilvánvaló a jó szándék, amellyel ezeket beiktatták. Csakhogy az efféle dolgok egy afféle hivatalos utasításokat, irodakezelést stb. tartalmazó vezérkönyvbe valók, nem pedig zsinati Decretumok közé.

Az 1863. évi pécsi megyei zsinat már meg lehetőségre törekedett, de még ennek a Decretumain is nagyon meglátszik, hogy az a generáció készítette, amely a régi deák világ tradícióit és pompázó latin nyelvezetet sehogyan se tudta nélkülözni. Hát bizony kár, hogy nagyon is megvédlett a régi szép latin tudásunk és amellet volnék, hogy legalább mi papok, gondosabban ápoljuk ezt a néhai nemzeti büszkeségünket, azonban, vagyis inkább azért mégis lehetne, sőt a mai viszonyok közt kellene is a Tacitus nyelvén tömör rövidséggel megfogalmazni egy újabb zsinat Decretumait.

Rövidség, világos áttekinthetőség és mindenre, tehát a mai életviszonyokra kiterjedő gond jellemzi az 1863. évi budweisi megyei zsinat Decretumait.

Meg van benne minden.

Elsősorban szószerint közli a megtartott zsinatra vonatkozó összes alakí rendelkezéseket (Decreta formalitatum Synodi) az összehívó decretumtól az elboacsátóig pragmatikus sorrendben és szószerint való szövegükben.

Majd következnek a zsinati határozatok; végül pedig több olyan római rendelkezés, amely

a zsinaton hozott határozatok végrehajtására vonatkozik.

Ez midőssze kitesz 91 nyomtatott oldalt tartalomjegyzékkel és tárgymutatóval együtt.

Azoknak, akik hivatva lesznek a megtartandó megyei zsinatban a Decretumokat szerkeszteni, jobbat, célszerűbbet, megfelelőbbet követésre ajánlani alig lehet.

Ezzel hát rendben volnánk, — mondják erre sokan, — de hát lesz-e megyei zsinat? Mert sok szövből és sokak irásából azt látni, hogy sokak véleménye az, hogy abból bizony nem lesz semmi. Én pedig azt hiszem, és erősen hiszem, hogy igenis lesz, — hacsak néhány okos ember agyon nem üti, mert sokak bölcsesége épen abban kulminál, hogy minden életrevaló eszmet agyonütnek.

A római biboros gyülekezet, amely a tridenti zsinat zsinatot alkalmazza, állandóan sürgeti, nemcsak nálunk, de mindenütt a megyei zsinatok megtartását. Sokat írnak róla, hogy az amerikai Unio-ban, Németországban mily virágzó a kath. hitelet. Nyilván azért is, mert épen ezekben az államokban gyakrabban tartanak megyei zsinatokat. A franciák újabb időben egyáltalában nem tartottak; most már elhatározták, hogy ezután tartanak. Petőfi erre már csakugyan elmondhatná: satis tarde quidem, debuisse pridem! A mi hazai állapotainkat illetőleg pedig azt tartom a többi között, hogy annak, hogy a magyar kath. papság egy részénél a létesítendő autonómiát illetőleg balfogalmak kaptak lábra s ezek közt az, hogy sokan azt hiszik, hogy az a várva várt autonómia minden bajunktól jó orvosság leszen, — épen az egyik oka, hogy hazánkban a megyei zsinatok intézményét teljesen mellőzték és mellőzik. Bölcs és üdvös intézmény az nagyon; az egyház hierarchikus szervezete dacára is nagyon józanul mérlegeli minden egyesnek azt az érvényesülési törekvést, amely nemcsak a neki kijelölt munkakörben akar érvényesülni, hanem szerzett tapasztalatait a közjó érdekében in Consilio seniorum is hasznosítani akarja. Bizonyos pedig az is, hogy a megyei zsinat kitünő eszköze arra is, hogy a püspök megyéjét is, papságát is jobban megismerje és a maga szándékait a papsággal megismertesse. Meggyőződés szerint a testületi szellemnek vagyis a kollegiálisnak felpanaszolt hiányát és a papságnak erősebb összetartását és egy megye papságának mint zárt testületnek vagy ha jobban megfelel: mint egy közös célra operáló hadtestnek céltudatos fellépését, felvonulását is csak a megyei zsinat főgná sikeresen biztosítani. Itt a fővezér, a táborkar, a tisztek és katonák minden részletét megbeszélhetik a közös akciónak és hát tudná kiki, mit, miért, mikor, mikor és hol kell cselekednie. Ez a papi hivatáshoz méltó subordinatio. Rationale absequium.

Ezt a hatást sem az exercitiumok, sem a kerületi koronák el nem érhetik. Az előbbieken kiki a maga belső életével foglalkozik, aminek feltétele a magány és a hallgatás. Az utóbbiak nagyon is korlátozott körben mozognak úgy a tárgyat mint a résztvevőket illetőleg. Szomszéd-ság, barátság stb. nagy kerékkötői itt a szabaddabb zsinatok és a személyes susceptibilitás igen nagy itt, mert ha valaki egy fenálló tényleges hibát felemlít, akinek a portáján történt, az mindjárt személyes sérelmet lát és zúgolódik.

A megyei zsinat tanácskozó ülése az a feszélyező helyzet nincs meg; ülésükörökben is a papság szabadon érintkezik, s kedve szerint mindent megbeszélhet és a mig most vidékek szerint elkülönítve élünk s akárhányszor sohase láttuk egymást, ott a közös fő vezetése alatt az

egész megye papsága összekerül, érzi, látja, tapasztalja a testületi együvértartozást s így hát nevelődik és meg is erősödik benne a kollektivitás érzése.

Csakis a megyei zsinat által leszünk a cíes bene ordinata, addig pedig minden jóakarat mellett is marad a helyzetnek felpanaszolt szignaturája a régi: scopae dissolutae.

(Folyt. köv.)

A szerkesztő üzenetei.

T. L. Az érdekes kéziratot köszönettel kaptuk. A közlésre egy kis türelmet kérünk addig, amíg több helyünk lesz, mert nem akarnók elaprózni.

Italus. Kívánsága szerint jártunk el.

Cs. K. és A. P. Sorát ejtjük.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu
templomberendezési tárgyak
javítása különösen: modern
olajlak műranyozásra.

Parketta.

Van szerencsém a n. é. közönségnek becses tudomására adni, hogy a sok év óta fennálló

gőzfűrés és téglagyáramat
kibővíttem gőzszáritóval és tölgy-parketta, valamint hajópadlógyártással.

Az eddigi olcsó és pontos kiszolgálásról n. é. vevőimet ezután is biztosítom.

Szászrégen, 1907. május hó.

Kiváló tisztelettel

Müller János,

Szászrégeni első gőzfűrés és téglagyár.

Szélhajtó és görccscsillapító

Ribergeil-cseppek.

Egy 1844. év óta ismert és hasznos házi-szer, mely az étvágyat előmozdítja és az emésztést elősegíti. — **1 üveg ára 1 korona.** — Kevesebb mint 2 üveg, utánvét **2 K. 50 fill.** (esomagolással együtt) nem küldetik.

Rendelhető Bittner Gyula gyógyszerésznél
Gloggnitz, (Alsó-Ausztria.)

Eladó házastelkek.

Gyulafehérvárt a **Templom-utca 1-ső** számu ujonnan épült házastelkek, két külön üzlethelyiséggel, három lakószobával, egy teljesen jó karban levő tekepályával és kényelmes nyári mulatóhelyiséggel, továbbá a **Csatorna-utca** (volt Sárdi-utca) 10. sz. alatti házastelkek (a volt Turcu-féle vendéglő) három külön álló üzlethelyiséggel, számos lakószobával, tekepályákkal, diszes nyári mulatóhelyiséggel örök áron eladók. Értekezni **Fehér Sándor** tulajdonossal.

Megvételre,

vagy kihasználásra keresek bármilyen nagy és bármilyen nemű

ERDŐT.

—Értesítők díjaztatnak.—

Cím: a szerkesztőségben.

VILLAND testvérek

a **Continens legnagyobb magyar**

CZIRKUSZA

f. hó 26-án

25 kocsiból álló külön vonattal városunkba érkezik és

HÁROM ELŐADÁST

fog tartani.

Helyárak: Páholszék 4 korona. Zártszék 3 korona. Kórszék 2 korona. Első hely 1.60 korona. Második hely 1.20 korona. Kiszármított állóhely 60 fillér.

Jegyek előre válthatók Papp Gy. üzletében.

A kiváltott jegyek vissza nem vétetnek.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Étterem, kávéház. ☞ Villamos világítás. ☞ Fürdő. ☞ Telefon. ☞ Társas kochi. ☞ Kitünő konyha. ☞ Valódi borok. ☞ Kőbányai sör. ☞ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás. ☞ Mérsékelt árak

Haas Vilmos, szállodás.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K.	0.—
Egy fél oldal	oldal	„	6.—
Egy negyed	„	„	4.—
Egy nyolczad	„	„	3.—
Egy tizenhatod	„	„	2.—
Egy harmincketted	„	„	1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.